

og jeg tror i hvert Tilfælde, at den vil fjernes, naar man opretholder den Opfattelse, som ligger til Grund for Forslaget her: at de paagældende Arbejdere maa være med i deres Organisationer og være stillet som de andre under tilsvarende Vilkaar. Der ligger bag Tankerne om en saadan gradvis Overgang til nye og bedre Samfundsvilkaar ingen Tanke om at sprænge Sammenholdet indenfor Arbejderklassen. Der kan vel ogsaa være dem i Arbejderkredse, der frygter en vis Svækkelse af Kravet om det, man kalder Samfundets Revolutionering, Samfundets fuldkomne Omdannelse, ved en saadan jævn Overgang til nye Vilkaar. Men jeg tror ikke, man kan tillægge denne Bekymring særdeles megen Vægt. Jeg tænker mig, at for de fleste er dog Forestillingen om en saadan Revolutionering af et Samfund, bygget op nogenlunde som det danske, nu rykket saa langt ud i de fjerne Muligheder, at Bekymringen for Følgen af bedre Forhold mellem Arbejdsgivere og Arbejdere ikke kan være saa stor, at den opvejer Ønsket om at skabe taalelige Vilkaar og rimeligt Grundlag for en økonomisk Udvikling gennem en Forbedring af dette Forhold.

Og nu Arbejdsgiverne? Ja, jeg ved, at mange Arbejdsgivere har en Følelse af, at hvis noget saadant skete, hvis de skulde dele Ejendomsretten med deres Arbejdere, hvis Arbejderne skulde have Sæde i Bestyrelsen Side om Side med dem, vilde det svække Ledelsens Fasthed og Sikkerhed; der vilde komme Uro og Vaklen i Bedrifternes Ledelse. Jeg maa tilstaa, at jeg forstaa ikke ret denne Bekymring overfor de nuværende økonomiske Arbejdsvilkaar. Jeg kunde forstaa den i de Tider, da Storbedrifterne lededes af Enkeltmand, da Enkeltmands Villie virkelig var afgørende i Storbedrifterne, men det er jo en svunden Tid, en allerede ret fjern Fortid. Nu er Storbedrifterne Aktieselskaber; hvor den Mand, der har Ledelsen, er en Funktionær som de andre, en Funktionær med større Indflydelse, med højere Løn, i mange Henseender anderledes stillet, men dog til syvende og sidst forpligtet til at undergive sig Beslutninger af en Aktionærgeneralforsamling, af en Bestyrelse valgt af Aktionærer, og endelig under den meget afgørende Indflydelse, som Bankerne som Kapitalejere øver i alle Storbedrifterne. Forestillingen om den enkelte Mands personlige Initiativ som bærende Storbedriften hører derfor Fortiden til, den har intet Grundlag i de Vilkaar, under hvilke der nu arbejdes i den Skikkelse, der her er talt om, og derfor tror

jeg heller ikke, at Bekymringen herfor kan være afgørende. Og naar nu de to Lejre, Arbejdsgivere og Arbejdere, staar overfor hinanden i den standende Kamp, hvor man er naaet til et Punkt, hvor de synes noget nær lige stærke i de Dele af Europa, hvor Samfundsforholdene nogenlunde kan sammenlignes med vore, da ser jeg ikke, at der er nogen Udsigt til Løsningen af Vanskelighederne gennem fortsat Strid mellem disse to Lejre. De har undertiden en Tilbøjelighed til at forenes i at sige til os andre: Vi behøver ikke jeres Indblanding, vi behøver ikke jeres Raad, vi kan ordne os selv. Denne Opfattelse vilde være stærk, hvis det gik godt under de nuværende Former. Men Sandheden er jo den, at den nuværende Arbejdsform virker slet. Man er naaet til det Punkt, hvor den i Stedet for at fremme den størst mulige Produktion og derigennem Skabelsen af de flest mulige Livsgoder for de flest mulige Mennesker, er naaet til at være en Hemsko paa Produktionen, til Tider en voldsom Standsning, til alle Tider en Lammelse af den. Og jeg ser ikke, at nogen af Parterne for Alvor kan haabe paa ad Stridens Vej at naa til en Løsning af denne Situation. Arbejdsgiverne kan dog ikke mere drømme om, at det skulde være muligt for dem at trykke Arbejderne ned til Lønforhold og Magtvilkaar, der svarer til dem, der bestod, før de store Organisationer skabtes. Et Eneherredømme fra Arbejdsgivernes Side er forsvundet, og det kan ikke genopstaa i et Kultursamfund, der blot i nogen Maade kan sammenlignes med det, i hvilket vi lever. Og for Arbejdernes Vedkommende har de vel visse Forhaabninger om ad politisk Vej at kunne tage hele Magten og skabe Samfundet om. Men det forekommer mig, at det aldrig er lykkedes blot i nogenlunde tilfredsstillende Grad at forme Billedet af, hvorledes de da vil skabe dette Samfund om. Det forekommer mig tillige, at intet tyder paa, at der vil blive Mulighed for, at de i det Øjeblik, de kan faa politisk Magt, blot nogenlunde hurtigt vil kunne gennemføre en saadan Omskabning. Og endelig vil jeg føje til, at hvis de virkelig naaede til en Gennemførelse af det, som synes at forsvæve dem, Tanken om, at Storvirksomheder skal ejes af Staten, Kommunen eller visse andre store Organisationer, da vilde det ikke skabe det personlige Forhold mellem Bedriften og dem, der virker i den, som er Betingelsen for, at den virkelige Interesse kan tilvejebringes. Jeg tror da, at det er en langt sikrere Vej gradvis at gaa over til Gennemførelse af en Medejen-